

Vážení skauti ze střediska Uragan Zbraslav,

Jsem jeden z poválečných členů oddílu vlčat ve Štěchovicích. V roce 1945 jsem měl 6 let. Vzpomínám si ale dobře na vedoucího zdejšího oddílu Junáka bratra Borovičku a jsem rád že na něj i Vy dodnes vzpomínáte. Dospěl jsem do věku více než dospělého a chtěl jsem původně něco z mého života zachytit jen pro svoje děti a vnoučata. Sám jsem třeba tak dlouho odkládal sepsání pamětí ze života mého otce, až nebylo s kým je sepsat. Pro lepší pochopení dnešní generace jsem použil příběhy s vysvětlivkami toho, co už není obecně v povědomí. Když jsem trochu se zpožděním objevil na internetu dva roky starou zprávu o znovupostavení pomníku A.B.Svojsíka spojenou s vyjádřením úcty ke Karlu Borovičkovi rozhodl jsem se s Vámi podělit o svoje vzpomínky zejména na můj první a velmi úžasný skautský tábor pod vedením bratra Borovičky.

Mnohé z toho co jsem se v Junáku naučil se mně časem hodilo i v občanském životě. Po cestě dvěma nákladními auty na Šemnickou skálu u Karlových Var jsme se zastavovali někde na Zbraslavi pro dva hochy, z nichž jeden měl pravděpodobně otce architektem, ale jména si už nepamatuji.

Od roku 62 žiji na Moravě a do Štěchovic zajedu poslední dobou tak jednou dvakrát za rok. Spíše už jen na ten hřbitov. U prvního odhalení mohyly A.B. Svojsíka jsem byl, ale před několika lety jsem začátek cesty k pomníku v Kocáběch nenašel. A jako obvykle jsem ani moc času k hledání neměl.

Takže svým potomkům odkážu nejen vzpomínky na Štěchovický oddíl Junáka, ale to i jak jsem prožíval konec války, a pak když bylo po válce, školní léta, slasti a strasti vojny a dál pokud to půjde. Snad to někoho bude zajímat. Proto Vám posílám pár dnes už historických informací o letní táboře oddílu Junáka ze Štěchovic.

Josef Dekastello Prostějov

Poválečný oddíl Junáka ve Štěchovicích.

Bezprostředně po druhé světové válce byl ve Štěchovicích, to je kousek pod Svatojánskými proudy na Vltavě, asi 30 km jižně od Prahy, obnoven skauting zásluhou předválečných členů z nichž si jménem pamatuji jen hlavního vedoucího bratra Borovičku, který měl tehdy ještě v Praze vlastní kominickou firmu a byl na to patřičně hrdý.

Štěchovičtí Junáci získali k užívání dosti velkou dřevěnou ubikaci po německých vojácích postavenou pod Homolí vedle bývalé Davidovy pískovny. Z počátku úplně nové skautské vybavení jsme získali ze skladů bývalých německých mládežnických spolků hitlerjugend a něco také získali od americké UNRY, což byla tehdy poválečná pomoc z USA.

Skautský kroj z počátku tvořily černé manšestrové kraťasy, hnědá lodička, khaki košile osazená skautskými nášivkami a žlutý šátek. Do přírody se používal vojenský batoh krytý telecí kožešinou, lidově nazývaný tele. K dispozici bylo i sportovní náradí, stany, míče, vzduchovky, flobertky, loutkové divadlo a vybavení kluboven. Časem jsme přešli na nový typ tmavě zelené košile a kraťasy medově hnědé barvy. Činnost oddílů byla pestrá. Ať to byly schůzky oddílů vlčat, světlušek, starších skautů a oldskautů. Provozovala se i ochotnická divadelní představení pro veřejnost a sportovní soutěže. Samozřejmostí byla turistika a pobyt v přírodě či tábornické soutěže a srazy skautských oddílů. Ani se nezdá, ale už je to 60 let a tak mnohé detaily vymizely z mé paměti, ale ty nejsilnější vzpomínky zůstaly. Skauti stihli po válce zasadit "Lípu svobody" a ještě vybudovat na romantickém, ale obtížně přístupném místě nad údolím Kocáby několikametrový pomník

na počest zakladatele skautingu v Čechách, A.B.Svojsíka. Jen pro zajímavost, písek a cement na stavbu pomníku z místního lomového kamene se tam donášel v batozích. Skautský tábor na Šemnické skále.

Vůbec nebylo běžné, že již pár let po válce byl dva roky po sobě zorganizován a dobře fungoval skautský tábor Štěchovického oddílu na místě zvaném Šemnická skála. Bylo to na samotě, v hlubokém lese nedaleko vesnice Kysibel u Karlových Varů. Nejsem si jistý, jestli to bylo v roce 47 nebo 48. Rok je po těch 60 letech vlastně jen nepatrný rozdíl. Na místě vybraném pro tábor byl ze dvou stran krásný, vysoký, převážně smrkový les. Před patrovou dřevěnou loveckou chatou byla mírně se zvedající loučka obklopená mlázím a na ní jsme rozložili stanový tábor. Z jedné strany tábořiště byla Šemnická skála podle níž se to místo jmenovalo a z druhé strany pak travnatá úzká vozová, od tábora klesající cesta mlázím. Po té jsme pěšky nosili z vesnice v údolí proviant do tábora. Z boku pak byla mezi vysokými smrky ještě příjezdová lesní cesta po níž bylo možno přijet i autem. Cesta před loveckou chatou končila. Studna s pumpou byla cca 20 m od chaty. Prostě ideální místo na tábor. A to jsme netušili jaká překvapení nás čekají. Řeknete si no a.... Měli jste skautské tábornické vybavení a obětavé vedoucí, tak jaký problém?

Je třeba připomenout těm, kdo se narodili mnohem později a nemohou si představit tehdejší situaci po druhé světové válce, tak málo příznivou pro organizování skautského tábora, že v roce 1947 potraviny i textil bylo možno nakoupit pouze v omezeném množství na zvláštní lístky vydávané obecním úřadem. Mléko silně odtučnělé, pro dospělého bylo třeba v množství 1/8 litru. Přepočítejte si kolik to vlastně je. Chleba – na lístky, bombony – na lístky, maso- na lístky, sádlo – na lístky a to samé platilo pro mouku a cukr. Odběr některých druhů potravin a textilu bylo nutno ve vybraném obchodě předem přihlásit. Moc toho na lístky po předchozí válce a následném velkém suchu v létě roku 47 nebylo, ale skromně se s tím dalo žít. Občas se sice něco dalo koupit volně, nebo načerno, ale bylo to drahé a člověk musel mít někdy i známosti. Mobilní telefon tehdy neexistoval a to ani v nejbujnějších snech spojařů. Pevných linek ručně spojovaných po trase zástrčkami na poštách bylo poskrovnu. Kdo neměl svoji linku do bytu, musel použít kabinek na poštovních úřadech. Tak se chodilo telefonovat na poštu a dlouho se čekalo na spojení, až všechny spojovatelky na trase uvolněnou linku ručně propojí. Autobusy byly malé, jezdily zřídka a jen někde. Vlakové spojení také nebylo tak časté jako dnes. Vagony byly po válce rozbité, takže se na lokálkách jezdilo zpočátku v tak zvaných krytých dobytčácích vybavených provizorními dřevěnými lavicemi z prken. Lokomotiv bylo také málo. Dokonce se dovážely lokomotivy v rámci t. zv. pomoci UNRA loděmi až z USA. Válečnou kořist z Německa z velké části odsunuli sověti na východ. Tam byla situace po válce ještě mnohem horší než v Československu.

A přece se naši obětaví lidé schopní tábor zorganizovat a různá setkání mládeže připravit. Neméně záslužná činnost skautingu od samého počátku byla v pozitivně vedeném vztahu k přírodě, výchově k čestnosti, samostatnosti, pomoci potřebným, odvaze i praktickým dovednostem.

Přesun Junáků na Šemnickou skálu, včetně převozu kompletní tábornické výbavy, kufrů, stanů a dřevěných podsad se uskutečnil ze Štěchovic přes Zbraslav, kde přistoupili další dva skautíci. Jeli jsme na dvou starých, z dnešního pohledu poměrně malých, ještě předválečných nákladních autech bez plachty, řekl bych asi tak velikosti dnešní Avie. Tehdy ta auta byla ještě v majetku soukromníků. Za války byla předělána na dřevoplyn, když nebyl pro civilisty benzin. Opět musím pro ty mladší trochu vysvětlit co to bylo, protože ve škole se o tom dávno neučí. To měla ta auta (i osobní) za kabinou připevněný válcový kotol, kde se tak se půl hodiny před startem daly malé špalíky nejlépe tvrdého dřeva a zapálily se. Přísun vzduchu se škrtil, aby se vyvíjel jen

dřevoplyn. Nevím jak to technicky fungovalo, ale viděl jsem to na vlastní oči. Původně normální benzinové či naftové motory (třeba u pásových bagrů) na to bez problémů jezdily. Když náplň vyhořela, muselo se zastavit a přidat dřevo. Za chvíli se mohlo jet dál. My jsme ale na tábor, myslím si, už jeli opět na benzin. Ta odbočka chtěla jen ilustrovat, co všechno ta auta měla za sebou. Přesun za těchto podmínek byl sám o sobě poněkud riskantní počin . Ani rodiče nebyli zvyklí, že jejich děti odjedou na měsíc někam na tábor a k tomu ještě dát peníze a potravinové lístky skautským vedoucím. Kolik lidí dnes nedá svým dětem peníze na lyžařský výcvik, nebo letní tábor?... „A co jestli tam budou mít kluci hlad?“ Mohu říci že jsme hlad neměli. Denně jsme donášeli konev čerstvého mléka od tehdy ještě soukromého sedláka a další zásoby proviantu dovážela na dvoukoláku denní služba z obchodu. Paní Borovičková dokázala vždy za pomoci služby připravit chutná a vydatná jídla. K přilepšení dodával les borůvky, maliny a houby. Třeba borůvkové knedlíky, nebo smaženice co hrdlo ráčilo, to pak bylo pochutnáníčko.

Pronajmutí bývalé lovecké chaty v lesích daleko od vesnice, při tehdejších zásobovacích, komunikačních a dopravních možnostech nebylo vůbec jednoduché. To si ale uvědomuji až dnes, po více než půl století. Byla to tedy od vedoucího Štěchovického oddílu Junáka, pana Borovičky a jeho manželky, hodně velká odvaha se do toho pustit.

Po příjezdu na místo tábora jsme vlastnoručně postavili stany (jehlany) na sbíjenou podsadu přivezenou ze Štěchovic, do každého stanu osadili dvě pryčny, nacpali slamníky slámou a pak teprve jsme mohli jít prvně spát, přikryti obyčejnými dekami. Spacáky jsme tehdy ani neznali.

Protože to bylo na samotě uprostřed lesa, samozřejmostí bylo celonoční hlídkování dvojic či trojic se střídáním po dvou hodinách, což třeba pro osmileté, ale i ty starší bylo notně dobrodružné až strašidelné . Světlo bylo jen v chatě. Jinak v táboře jsme měli k dispozici jen ploché baterky a svíčky. Ráno trubka svolala ke vztyčení vlajky a večer při jejím snímání se opět za zvuku trubky při obřadném nástupu zpívala večerka :

„Západem slunce svit
Vymizel z údolí, z temen hor,
Odpočiň každý kdožs Boží tvor“.

Bylo to velmi působivé, když tma i vlajka klesala níž a blíže, až přímo k našim rukám. Ráno jsme ji zase podobně vztyčili. Trochu strachu jsme si užili při stráži. Noční lesní zvuky a tma, nerovný terén, kořeny stromů a vlastně i takové zvláštní ticho, temné stíny, to bylo dost strašidelné . Některé hlídky ale byly i veselé. To třeba když jsme jednoho tvrdého spáče, nemohli vzbudit na hlídku, tak jsme ho s kamarády vynesli i se slamníkem pár metrů od stanu do mlází a hlídku jsme drželi bez něho. Vyrobili jsme asi dvoumetrové strašidlo navlečené do bílé košile, se svítící baterkou nahoře. S kvílením a současným politím spáče vodou jsme ho vzbudili. No, švanda pro nás náramná. Co mu zbývalo. Utekl ve strachu zpět do stanu a do rána spal raději na holých prknech, jak se bál jít ven do mlází hledat slamník.

V programu nechyběly ani takové disciplíny jakým se dnes říká Bobřík odvahy. To byl třeba pobyt celý den včetně spaní v lese pod širákem tak, aby odváživce nikdo z tábora nespátřil, nebo celý den nepromluvit ani slovo a tak podobně . Při jednom pěším výletu do nedalekých Karlových Varů na obhlídku lázní, jsme hojně okusili teplou minerální vodu ze všech pramenů a to mělo neblahé následky jak nám ta voda postupně pročistila vyměšovací trakt při cestě zpět. Co chvíli někdo odskočil do křoví a pak doháněl pochodující.

Na programu, byla i návštěva opery Prodaná nevěsta s níž zrovna hostovalo Národní divadlo v Karlových Varech. Náhodou tam byla i skupinka anglických skautů a

od nich jsem dostal jejich skautský šátek. Byl žlutý s modrým přerušovaným pruhem kousek od okraje a s nápisem BSA. Šátek už nemám. Někomu jsem ho půjčil ve Štěchovicích na podvázání zraněné ruky a už jsem ho víc neviděl. Noční pochod zpět po představení do tábora byl vzrušující. Cesta nebyla osvětlená a více než z poloviny vedla temným lesem.

Časem starší kluci zjistili, že nedaleko tábora byl muniček, na sklonku války vyhozený do vzduchu a tak se tam v lese povalovaly nevybuchlé patrony, trubičkový prach (který vypadal jako černé makarony), poškozené pušky, nevybuchlé granáty, roznětky a podobné. Naštětí tam nebyly žádné miny.

I když hlavní vedoucí pan Borovička se snažil zabránit sbírání munice, starší kluci se občas vypařili a pak tajně shromáždili ledacos. Navíc na táboře byl i jeden oldskaut, (tak se říkalo těm dospělým skautům) vyučený jako opravář loveckých zbraní a ten dal dohromady z nepoškozených součástek několik armádních pušek. Na ukázkou je i prakticky vyzkoušel, aby zjistil jak silný strom takový puškový náboj prostřelí. Mimo jiné předvedl i elektrické roznícení granátů rozbuškami, naštětí v dostatečné vzdálenosti od tábora a se zajištěním ochrany ostatních před vstupem do ohroženého prostoru.

Nám nejmladším stačilo, když jsme dělali ohňostroje z trubičkového prachu. To se vzal kus novin omotal se jím trubičkový prach a vstrčil se do prázdné kulometné nábojnice. Ta se zapíchla šikmo do zemně a vyčnívající konec novin se zapálil. Byl z toho tak půlmetrový ohňostroj. Ono to dnes vypadá hrůzně ale po válce se leckde nacházela munice a i děti s ní občas manipulovaly. Někdy to bylo i tragické.

Proč tak dlouze popisuji tábor a zbraně? To dramatické a nebezpečnější nečekaně brzy následovalo a střelby schopné zbraně v tom také hrály svoji roli. Jeden den odpoledne přijeli do tábora autem zástupci armády a bezpečnostních složek, že tuto noc bude slyšet střelba, aby se nikdo nevzdaloval z tábora. Že jsme v pásmu možného přechodu banderovců z Čech směrem do Americké zóny Německa a že nás už nestihnou evakuovat. Říkali, že bezpečnostní složky a armádu nasadí tak, aby banderovce tlačili jiným směrem ke hranici, než je náš tábor, ale člověk nikdy neví zda někdo v noci neproklouzne.

Kdo to byli ti banderovci? Ty už dnešní mladí také neznají. Za druhé světové války se někteří lidé z Němci okupovaného území tehdejšího Sovětského svazu, zejména na Ukrajině, z důvodu dřívějšího nesouhlasu s politikou SSSR a někteří i z nacionalistických důvodů přiklonili na stranu Němců. Jejich velitel se jmenoval Bandera. Ještě i po válce nějakou dobu vedli partyzánský boj proti SSSR na Ukrajině. Byli však tvrdě potlačováni a pokud se vzdali, tak bez milosti likvidováni. Proto se přes Polsko, Slovensko a posléze i Čechy (ještě i v r. 1947), někteří i později, snažili dostat na západ. No a při své cestě museli nějak doplňovat proviant od místních obyvatel. Někdy po dobrém, někdy po zlém. Moc času na vyjednávání neměli, protože byli stále pronásledováni. Byli to velmi tvrdí bojovníci na život a na smrt s několikaletou praxí v boji proti Rudé armádě. Hlavně se nechtěli dostat do sovětského zajetí, to byla jistá smrt.

Trochu z neznalosti a naivnosti, trochu i se snahou pokusit se alespoň o nějakou případnou ostrahu se stalo, že tábor místo dvoučlenných hlídek střežilo tu noc 6 oldskautů se třemi armádními puškami, malorážkou, několika granáty a sportovními oštěpy. Z bezpečnostní složky SNB nezůstal v táboře ani jediný. Šlo o hodně naivní pokus. Celý tábor tu noc nespal a opravdu ta střelba se ozývala a ne z nějak velké dálky. Naštětí žádný banderovec neproklouznul do tábora. Dnes si nedovedu představit co by se stalo, kdyby mělo dojít k nočnímu boji mezi ostřílenými válečníky a nezkušenými skauty. Když se následující den nějak dozvěděli zástupci bezpečnosti o naší výzbroji, byla provedena kontrola a zbraně musely být odevzdané. Dokonce byly odhaleny i naše zásoby trubičkového prachu. Ten byl zlikvidován na táborovém ohništi. Hromada trubiček téměř metr vysoká připomínala pěkně velké mraveniště. A ten oheň po zapálení byl obrovský. Jenže to neznáte kluky. Našli nový zdroj trubičkového prachu, a hodně ho

převezli až do Štěchovic. Ještě dlouho pak předváděli skautíci ohňostroje. Naštěstí se nikomu nic tehdy nestalo. Ne vždy střetnutí s municí dopadlo bez následků. Tak třeba v Masečíně (3 km od Štěchovic) najel po válce pan Soldán z Masečina pluhem na osudný nevybuchlý granát a dodnes to připomíná deska na místním hřbitově.

Po této dramatické situaci nastalo uklidnění spojené se sběrem hub, borůvek, tábornickými hrami a návratem zpět domů. Tábor se ještě po roce opakoval, pak po nějakém čase nastalo nucené přestěhování skautů do malé klubovny ve sklepě soukromé vily vedle Wajgrtova mlýna z níž později vzniklo zdravotní středisko. Po krátké době ale následovalo odevzdání veškerého inventáře do vlastnictví SČM a posléze zrušení oficiální činnosti Junáka. Sice se ještě nějakou dobu scházela malá skupina v Kocáběch, v chatě bratra Smoly, ale to už se Junák nesměl na veřejnosti oficiálně projevovat. Ta chata v lesích na Šemnické skále prý byla posléze zlikvidována, aby nemohla sloužit k ohrožení ostrahy státní hranice. Bratr Borovička se vrhl na ochotnické divadlo a myslím, že dal dohromady i docela slušný soubor. Jen namátkou vzpomínám na krásně sehranou hru od Shakespeara v podání štěchovických ochotníků, s promítáním obrazů z diaprojektoru na scénu malého jeviště v restauraci Na Peškově. Promítání obrazů připravil tehdy oficiálně už bývalý skautský vedoucí Pavel Smola, který byl na audiovizuální techniku odborník. A pak zůstaly jen vzpomínky a denní starosti.